

Viite: HE 37/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta.

Lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle, 15.11.2023.

A-klinikkasäätiö sr lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

A-klinikkasäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

A-klinikkasäätiö pitää tärkeänä käyttää kaikkia keinoja alkoholihaittojen ennaltaehkäisyssä. Hinnan, saatavuuden ja markkinoinnin sääntely ovat WHO:n mukaan tutkitusti kustannustehokkaimpia keinoja vähentää alkoholin haittoja sekä niistä aiheutuvia kustannuksia.

Lausunnon valmistelussa on todettu, että esityksen tavoitteena on toteuttaa Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa sovittuja verolinjauksia sekä poliittisia linjauksia. Esityksessä ei ole esitelty tavoitteiksi julkisen talouden vahvistamista eikä kansansuojelullisia tavoitteita.

A-klinikkasäätiö pitää hyvänä alkoholin valmisteveron nostamista, kuitenkin huomauttaen että 48 % suomalaisten alkoholikulutuksesta muodostuu oluesta, jonka verotusta esityksessä aiotaan laskea. A-klinikkasäätiö pitää huonona myös esitystä olla nostamatta alle 5,5 % käymisteitse valmistettujen tuotteiden verotusta. Kumpaankaan näistä muutoksista ei esityksessä ole esitetty perusteluja. Veronkorotusten ulkopuolelle jää siis jo nyt saatavuudeltaan laajimmat ja eniten käytetyimmät alkoholituotteet. Laajimman saatavuuden tuotteiden veron alentaminen tai nostamatta jättäminen ovat alkoholihaittojen ennaltaehkäisyn näkökulmasta huono linjaus.

Orpon hallitusohjelmassa korostetaan ennaltaehkäisyn merkitystä keinona edistää terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä.

Esityksessä ei ole huomioitu sosiaali- ja terveysvaikutuksia yhteiskunnalle. Alkoholin riskikäyttö koskee ainakin puolta miljoonaa suomalaista ja jokaisella on keskimäärin 4–5 läheistä, joista iso osa on lapsia. Perheessä alkoholiongelma koskettaa jokaista ja tutkitusti taantuma ja heikot taloustilanteet aiheuttavat alkoholin riskikäytön kasvua.

Alkoholi on yhä suomalaisen työikäisen yleisin kuolinsyy. Vaikka nuorten alkoholin käyttö on tutkimusten mukaan vähentynyt niin THL:n mukaan¹ alkoholiin liittyvät kuolemat ovat 2000-luvulla olleet suomalaisten työikäisten miesten ja naisten keskeisimpiä kuolemansyitä. Aiemmin alkoholiin liittyvä kuolinsyy johtui humalasta tai myrkytyksestä, mutta nykyisin ovat kasvaneet pitkäaikaisista alkoholinkäytöistä johtuvat syyt, kuten maksasairauskuolemat. Myös kroonisen alkoholiin liittyvät

¹ <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholihaitat/alkoholinkayton-haitat-vaestotasolla>

sairaudet ovat kasvaneet. Alkoholin aiheuttamiin haittoihin kuolleet ovat olleet viisitoista vuotta ennen kuolemaansa työssäkäyviä henkilöitä, ja useimmiten mies kuin nainen. Myös nuorten huumemyrkytyksissä on usein kyse alkoholin ja huumausaineiden yhteiskäytöstä.

Julkisen talouden vahvistamisen näkökulmasta esityksessä arvioidaan valtion verotulojen kasvavan noin 15 miljoonaa euroa. Olutvero alennetaan noin 25 miljoonaa euroa. Keskimääräinen vaikutus on kustannuksia korottava ja sillä voi olla myös vaikutuksia alkoholin kulutukseen väkevämpien alkoholien kohdalla, mutta oluen kohdalla haittojen lisääntyminen on todennäköistä.

Alkoholihaittojen kustannukset yhteiskunnalle ovat miljardien luokkaa, jota ei alkoholiverokertymällä nykyiselläänkään kateta. Esimerkiksi vuosina 2016-2020 terveydenhuollon alkoholisairauksiin liittyvät kustannukset kasvoivat vähintään 30 prosenttia. Alkoholisairauksien vuoksi rekisteröitiin jopa 97 131 hoitovuorokautta vuonna 2021 ja maksasairauksien osuus niistä oli lähes viidesosa.²

Hyvinvointialueiden säästötavoitteet ja palveluiden saatavuus huomioiden tulee päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn panostaa eikä lisätä saatavuutta tai alentaa kuluttajahintoja.

Alkoholiverolla on pyritty haittojen vähentämisen lisäksi säätelemään alkoholin matkustajatuontia. Vaikutukset alkoholin tuonnista ja sen kasvusta ulkomailta tulee ratkaista muilla tavoin kuin saatavuuden parantamisella.

Alkoholia ei tule käsitellä suomalaisessa politiikassa pelkästään elinkeinoelämän ja elintarvikkeen näkökulmasta vaan näiden lisäksi sosiaalisen ja terveydellisen näkökulman kautta. Tätä ei tässä hallituksen esityksessä ole lainkaan huomioitu. Alkoholihaittojen kustannuksia yhteiskunnalle tulee huomioida kokonaisvaltaisesti, yksilölle, läheisille ja perheille sekä yhteiskunnalle.

Helsingissä 15.11.2023

Hanna Paikkala
vt toimitusjohtaja
A-klinikkasäätiö sr

² <https://a-klinikkasaaatio.fi/ajankohtaista/alkoholisairaudet-kuormittavat-terveydenhuoltoa-viime-vuonna-lahes-100-000-hoitovuorokautta/>